

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Versijnt maandelijks, behalve in augustus.
Samengesteld door de Stichting voor Econo-
misch Onderzoek der Universiteit van Am-
sterdam*

A. ACCOUNTANCY

III. LEER VAN DE ADMINISTRatieve ORGANISATIE

De toekomst van computers en van ons

Hoogewerff J. J. — Met behulp van de informaties verkregen op de door de I.B.M. georganiseerde voorlichtingsdag voor redacteuren wordt in dit artikel een exposé gegeven van verschillende onderdelen van het gebied van de elektronische informatieverwerking.

Van de automatie mag worden verwacht dat zij zal leiden tot een drastische verhoging van de produktiviteit, betere en uniforme kwaliteit en lagere kosten per eenheid. Sociaal-economisch beschouwd resulteert automatie in een hogere produktie welke met een toenemende behoefte aan geschoolde arbeidskrachten gepaard gaat. De ontwikkeling van elektronische machines heeft reeds geleid tot machines welke niet-numerieke gegevens kunnen verwerken zoals bijvoorbeeld de vertaalmachine.

Het moet als een logische ontwikkeling van het menselijke expansievermogen worden beschouwd dat machines worden ontworpen waaraan functies van „geheugen” worden overgedragen. Een voordeel van de machines is dat zij nooit moe worden, niet verveeld raken, hun aandacht nooit verslapt en zij nooit subjectieve vergissingen begaan. De machine zal evenwel nooit in staat zijn om het creatieve denken van de mens over te nemen.

A III - 3 *Maandblad voor Bedrijfsadministratie en -organisatie, november 1961*
E 635.451 : E 741.23

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

Prüfung von Betriebsaufschreibungen mittels Multimomentaufnahmen

Lösch, Emil G. — Het gebeuren in het bedrijf bestaat uit een oneindig aantal feitjes en wordt door een oneindig aantal krachten beïnvloed. De informatie daarover betreft steeds maar een beperkt aantal aspecten en is dus als een steekproef te beschouwen. Deze steekproef dient echter representatief te zijn. De fouten die ontstaan door onjuiste waarneming zijn toevallige afwijkingen en dienen onderscheiden te worden van significante vertekeningen van de werkelijkheid, die ontstaan doordat de steekproef verkeerd getrokken wordt. Aan de hand van de arbeidskaarten van de centrale reparatiewerkplaats van de Wolfsegg-Traunthaler Kohlenwerks in Oostenrijk laat de auteur zien hoe de toevallige afwijking van de significante onderscheiden kunnen worden. Tijdwaarnemers gaan de werkplaats in en verrichten willekeurig enige waarnemingen, die later met de desbetreffende arbeidskaarten worden vergeleken. Is het verschil groter dan door afronding het geval zou kunnen zijn dan is de boeking onjuist. Dan moet m.b.v. de standaarddeviatie bepaald worden of deze fout toevallig of significant is.

Ba III - 2
E 76

Wirtschaftlichkeit, nr. 2, 1961

Operations Research:

Het novembernummer van Industrielle Organisation 1961 is geheel gewijd aan de Operations Research. Paul Truninger schrijft over „Die Theorie der Regelungstechnik als Hilfsmittel des Operations Research”. Stefan Landau en Fred Ryffel behandelen het gebruik van de Operations Research bij de machinefabriek Escher Wyss te Zürich bij het beheer van de voorraad gieterijmodellen. Hans Frischknecht, werkzaam bij de machinefabriek Oerlikon te Zürich behandelt de kostenrekening in een machinefabriek.

Het tweede deel van dit Operations-Research-nummer bevat de lezingen van de vergadering der Schweizerische Vereinigung für Operations Research, het wordt ingeleid

door de voorzitter van de vereniging. Het bevat een artikel van Erich Soom over de berekening van de optimale voorraadgrootte en een artikel van Erwin Nievergelt „Operations Research, Anwendungen auf Stichprobenerhebungen”. Adolf Adam bespreekt „Grundfragen einer statistische Technik”. Het artikel van Franz Weinberg, getiteld „Die betriebs-individuelle Beurteilung von Lohnsystemen mit Hilfe der Wahrscheinlichkeitsrechnung”, wordt in de rubriek Leer van de Arbeidsvoorwaarden afzonderlijk besproken.

Ba III - 2

Industrielle Organisation, 1961, nr. 11

E 76

Enige aantekeningen omtrent de „cash flow”

Scheffer Prof. Dr. C. F. — Onder „cash flow” verstaat men de door de bedrijfs-huishouding via het circulatieproces verkregen middelen, welke niet benodigd zijn voor de lopende uitgaven. In dit artikel worden enkele kritische aantekeningen geplaatst bij deze omschrijving van het begrip „cash flow”. Hetgeen wordt aangeduid met „cash flow” hoeft niet per se betrekking te hebben op kasmiddelen maar kan ook mutaties in het werk-kapitaal van de bedrijfshuishouding betreffen. Evenmin kan aan de mutatie in het werk-kapitaal, welke toch de resultante is van een samenstel van mutaties in activa en passiva, een „stroomkarakter” worden toegekend. Deze bezwaren tegen de naam „cash flow” vervagen evenwel voor die „staten van herkomst en besteding der middelen” waarbij als sluitstuk de kasmutatie wordt gebruikt. In de regel is het sluitstuk van de „funds statement” echter de mutatie in het werkkapitaal. De omschrijving „via het circulatieproces of door inkomensvorming verkregen middelen” is volgens de auteur in dit geval te prefereren boven de term „cash flow”.

Voorts wordt nader ingegaan op de samenstelling van de „cash flow” en wordt enige aandacht geschonken aan het gebruik dat van het begrip „cash flow” wordt gemaakt bij de beleggingsanalyse, de selectie van investeringsprojecten en voor de bepaling van een aanvaardbare financieringsstructuur.

Ba III - 3

Maandschrift Economie, november 1961

E 771

V. LEER VAN DE FINANCIERING

De geldswaarde van incurante aandelen

Lindeyer A. G. F. — Aan de hand van de jurisprudentie met betrekking tot de waardering van incurante fondsen voor de vermogensbelasting gaat de schrijver na in hoeverre aan de tot stand gekomen beslissingen algemeen geldende overwegingen ter grondslag liggen. De geldswaarde is te stellen op het bedrag dat de huidige bezitter, op zakelijke gronden, zou willen besteden om de in zijn bezit zijnde effecten, indien deze uit zijn vermogen zouden zijn verdwenen functioneel te vervangen.

Voor de kleine aandeelhouder beïnvloedt de statutaire incurantheid wel de geldswaarde van het aandelenbezit, voor de grote aandeelhouder in het algemeen niet. Om als grote aandeelhouder te worden aangemerkt behoeft de aandeelhouder geen meerderheidspakket te bezitten. Algemeen kan worden gesteld dat in de gevallen waarin de belanghebbende, hetzij met enkele anderen alle of vrijwel alle aandelen bezit, het door belanghebbende in de aandelen vastgelegde vermogen niet het karakter draagt van een belegging in effecten doch veeleer van een in eigen onderneming geïnvesteerd bedrijfsvermogen. Heeft het aandelenbezit de functie van bedrijfsvermogen dan dient in beginsel de geldswaarde op de intrinsieke waarde te worden gesteld.

Met betrekking tot de functie van het aandelenbezit als beleggingsobject is het vrijwel onmogelijk een algemene lijn te onderkennen. Met enig voorbehoud kan echter wel worden gesteld, dat afhankelijk van de positie van de aandeelhouder-belegger ten opzichte van de vennootschap, als uitgangspunt voor de waardebepaling moet worden genomen de rendementswaarde dan wel de rentabiliteitswaarde. Tot slot wordt nog ingegaan op de invloed van latente belastingsschulden bij de waardering.

Ba V - 3b

Maandblad voor Belastingrecht, november 1961

E 323.21

De onmondige aandeelhouder

Haardt Prof. Mr. W. L. — In de laatste decennia is de macht van de aandeelhouder steeds meer beknót, met name door de oligarchische clause, het niet-royceerbaar certificaat van aandelen (n.r.c.) en de holding. Haardt is van oordeel, dat de beknótting van de macht van de aandeelhouder door deze juridische constructies niet in onaanvaardbare mate de macht van bestuur en commissarissen vergroot. Hij wijst hier o.a. op de invloed van de publieke opinie. De auteur meent vervolgens, dat er tegen de huidige regeling van de oligarchische clause en de holding weinig bezwaren bestaan. Het n.r.c. daarentegen ondervindt meer kritiek. In de eerste plaats dient men echter te bedenken, dat de

Vereeniging voor den Effectenhandel de toelating tot de beursnotering omkleed heeft met een aantal voorschriften. Vervolgens is de schrijver van oordeel, dat indien de certificaathouder zijn zeggenschap overdraagt aan een deskundig en onafhankelijk administratiekantoor, deze houder niet in zijn rechten wordt beknót. Tenslotte wijst de auteur erop, dat het n.r.c. een constructie is, waardoor kan worden voorkomen, dat de buitenlandse concurrenten de meerderheidsmacht verwerven.

De schrijver zou wel een versterking van de positie van de aandeelhouder wensen door een herziening van de regeling van het recht van enquête. In de eerste plaats dient dit recht z.i. mogelijk gemaakt te worden in alle vennootschappen. In de tweede plaats dient de eis, dat het schriftelijk verzoek tot enquête, waarmee de aandeelhouders zich tot de rechtbank kunnen richten, ondertekend moet zijn door „één of meer houders van aandelen, ten minste één vijfde gedeelte van het geplaatste kapitaal uitmakende”, verlaagd te worden tot één tiende van het geplaatste kapitaal, of nog lager voor de grotere N.V.'s. Tenslotte wenst de auteur, dat de rechter de bevoegdheid krijgt om indien uit de enquête van ernstig wanbeleid blijkt, op verzoek van de aandeelhouders bepaalde maatregelen te treffen of sancties op te leggen zoals ontslag van bestuurders of commissarissen, of ontbinding van de N.V.

Ba V - 3b
E 323.21

De Naamlooze Vennootschap, september 1961

Privaatrechtelijke beschouwingen met betrekking tot bonusaandelen en stockdividenden

Uniken Venema, Mr. C. Æ. — Van der Heyden-van der Grinten behandelen in het Handboek voor de Naamloze Vennootschap de vraag hoe - privaatrechtelijk gesproken - de uitgifte van bonusaandelen of van stockdividend moet worden beschouwd in een tweetal zinnen, luidende als volgt: „De uitreiking kan worden beschouwd als een uitgifte van aandelen, waarvan de volstorting geschiedt door compensatie met de aanspraken van aandeelhouders op de winst. Het bijzondere van deze compensatie is dat de aandeelhouders geen opeisbare - en zelfs in vele gevallen geen eigenlijke - vordering op de winst hebben”. De schrijver acht de compensatiegedachte niet aanvaardbaar aangezien er van compensatie in de eigenlijke betekenis geen sprake is. In geval van een uitgifte van bonusaandelen ten laste van de agio-reserve is de omschrijving van van der Heyden-van der Grinten in het geheel niet van toepassing, omdat agio geen winst is. Tegenover de constructie van de compensatie stelt de schrijver de theorie van de geleidelijke uitgifte.

Voorts wijdt de auteur aandacht aan de vraag welk orgaan van een naamloze vennootschap bevoegd is tot het nemen van een besluit tot uitgifte van bonusaandelen of van stockdividend alsmede aan de vraag of de nieuwe aandelen, welke niet worden opgevraagd, gedurende dertig jaar of langer dienen te worden bewaard, voor zover althans bij het besluit tot uitgifte niet uitdrukkelijk anders is bepaald. Tot slot wordt nader ingegaan op de mogelijkheid om complicaties te vermijden welke in geval van een uitgifte van bonusaandelen of van stockdividend kunnen voortvloeien uit de uitgifte van duplicaten.

Ba V - 3b
E 325.232

De Naamlooze Vennootschap, november 1961

Profitability index in investment evaluation

McEachron, W. D. — Degene die moet beslissen over een investeringsproject, dient dit te doen op grond van drie overwegingen: de eerste komt neer op de aantrekkelijkheid van het investeringsproject, uitgedrukt als rendementsgraad, de tweede betreft hetgeen men in het kader van het bedrijfsgeheel voor de onderhavige categorie investeringen als benedengrens stelt; de derde overweging tenslotte spruit voort uit het oordeel van de besliser over het project, waarbij de wisselende mate van betrouwbaarheid der gegevens en de onzekerheid in acht genomen dienen te worden.

Ten aanzien van de te bepalen rendementsgraad wordt opgemerkt dat deze tegen de tijd gewogen dient te zijn; de wijze van berekening wordt aan de hand van enkele eenvoudige voorbeelden gedemonstreerd. Betoogd wordt dat de rendementsgraad evenals de restitutietermijn (payout) gebaseerd is op het kasbeginsel; de payout is echter misleidend indien de projecten onderling verschillen vertonen in de economische gebruiksduur of in het patroon van uitgaven en ontvangsten. Vervolgens wordt stilgestaan bij een methode waarbij op zodanige wijze wordt afgeschreven dat de rendementsgraad per jaar gemeten niet verandert.

Het artikel besluit met een korte beschouwing over de betekenis van de rendementsgraad voor de investeringsbeslissing; gesteld wordt dat de investeringsbeslissing in feite inhoudt het afwegen van de winstgevendheid van het project tegen de kosten van het vermogensbeslag; echter in dit kader is essentieel hetgeen als „judgment” wordt betiteld, waarmee bedoeld wordt op de visie van de besliser op de imponderabele factoren van de investering.

Ba V - 7
E 641.26 : E 241.4

The Controller, oktober 1961

Ordenende vergunningverlening voor het interlokale personenvervoer over de weg

Breen, Prof. Ir. H. van — Na een beknopte inleiding over de opkomst van het gemotoriseerd wegvervoer dat in de aanvang zonder noemenswaardige voorschriften vrijwel onbeperkt tot het openbaar vervoer werd toegelaten en mede daardoor de positie van de geconcessioneerde buurtspoor- en tramwegondernemingen ondermijnende, bespreekt de schrijver het systeem van vergunningverlening in de sector van het personenvervoer. Dit systeem is gebaseerd op de gedachte dat het belang van een duurzame en redelijke voorziening in de vervoerbehoefte, het algemeen vervoerbelang, niet gediend wordt door verbrokkeling en doublures en volgt het z.g. negatieve stelsel, volgens hetwelk een aanvraag om vergunning niet wordt geweigerd dan in het algemeen vervoerbelang.

Na de eerste minder geslaagde poging, de wijziging in 1936 van de wet openbare vervoermiddelen van 1880, waarbij de uitvoering in handen was van de Gedeputeerde Staten van de provincies, volgde in 1939 de Wet Autovervoer Personen; teneinde eenheid te brengen in de vergunningverlening werd een centraal orgaan, de Commissie Vergunningen Personenvervoer, ingesteld. De nieuwe vergunningverlening omvat behalve de autobusdiensten in toenemende mate het groepsvervoer, die alle in onderling verband en als een eenheid dienen te worden beschouwd. Gestreefd dient te worden naar de sanerende coördinatie van landelijke en regionale autobus- en spoor- en tramwegdiensten.

Uit dien hoofde dienen de autobusdiensten in het streekvervoer primair op het z.g. tussenvervoer te worden afgestemd opdat ontoelaatbare deelneming aan het regionale eindpuntenvervoer, verricht door de spoorwegen, wordt voorkomen. Ook blijkt het nodig te streven naar concentratie in het streekvervoer; de Commissie kan dit bevorderen door haar vergunningstelsel, daarbij gesteund door de invoering in 1949 van gebieds-vaart trajectvergunningen; dit kan leiden tot de verplichte bediening van onrendabele naast rendabele trajecten. Voor groepsvervoer wordt in principe geen vergunning verleend indien zonder overwegende bezwaren van de openbare vervoermiddelen gebruik gemaakt kan worden; dit geldt ook voor het eigen vervoer.

Met betrekking tot geregeld en ongeregeld vervoer wordt betoogd dat toepassing van het rentabiliteitsbeginsel als basis voor de vervoerbehoefte en de toewijzing van de capaciteit niet kan leiden tot een economisch gezonde vervoersector als geheel. Achterstelling van nog niet rendabele doch voor een rationele vervoervoorziening onmisbare bedrijven is dan niet uitgesloten, terwijl de in het algemeen vervoerbelang vereiste ordening wordt belemmerd door onvoldoende kennis van de in overmaat aanwezige vervoergelegenheid.

Ba VI - 1

De Economist, sept./okt. 1961

E 635-4

Verticale prijsbinding en haar invloed op de consument

Walree, Drs. H. F. K. van — De grote particuliere zelfbedieningswinkels (Z.B.'s), die verenigd zijn in de zgn. Zelfbedieningsclub zijn tegen de verticale prijsbinding van de zgn. A-merken. De grote Z.B.'s hebben immers als doel door een lage prijs de consumenten over grote afstanden naar hun winkel te trekken. Door de vaste prijs van de A-merken zijn de Z.B.'s nu gedwongen om i.p.v. de aantrekkelijke A-merken de minder aantrekkelijke B- of C-merken te voeren. De kleine toonbankkruideniers daarentegen, met hun relatief hoge kosten, zijn voorstanders van de verticale prijsbinding van de A-merken. De Co-op en het grootwinkelbedrijf produceren beide zelf hun B- en C-merken en zijn dus niet al te zeer gebrand op het loslaten van de verticale prijsbinding van de A-merken.

Ba VI - 15

Economisch-Statistische Berichten, 15 november 1961

E 133.341

Versnelling van de orderbehandeling - 's morgens in, 's avonds uit

Haanstra W. A. — De schrijver bespreekt een aantal aspecten en maatregelen welke samenhangen met de snelheid en doelmatigheid van de behandeling van klantenorders. Door middel van steekproeven kan men een voldoende betrouwbaar inzicht verkrijgen in de oorzaken van vertraging en ondoelmatigheid. Onder meer wordt gewezen op de grote volgtijdige verschillen in bezetting van sommige afdelingen, zoals magazijnen, verpakking, administratieve nabewerking, en op de ondoelmatige opslag van de goederen.

Als voornaamste doelstelling wordt genoemd het verzekeren van een ononderbroken orderstroom, zowel in de goederen- als in de administratieve sfeer; daarvoor is het nodig de goederen- en documentenstromen onafhankelijk van elkaar voort te stuwten, de z.g. ont koppeling, b.v. door middel van orderkopieën. Het handhaven van tussenvoorraadjes in de afdelingen van opeenvolgende bewerkingen kan de stagnatie verminderen.

Het veel voorkomende verschijnsel van overwerk in bepaalde afdelingen kan bestreden

worden door het vervroegen van de interne orderstroom, b.v. door de enkelvoudige orders vóór de samengestelde te doen behandelen.

Tenslotte is het noodzakelijk dat één man belast is met de centrale leiding van de werkverdeling en de coördinatie van de orderstromen.

Ba VI - 21

Maandblad voor Bedrijfsadministratie en -organisatie, november 1961

E 642.352

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Glijdende belastingschalen

Leeuwen H. van — De in het Nederlandse stelsel van directe belastingen toegepaste progressie wordt des te pijnlijker gevoeld in een periode waarin uitsluitend compenserende maatregelen op loongebied plaatshebben, zoals in de jaren na 1956, aangezien dan bij gelijkblijvend reëel inkomen het gestegen nominaal inkomen hoger wordt belast. Uitgaande van het jaarinkomen van een gezin met twee kinderen in de eerste gemeenteklasse berekent de schrijver dat, vergeleken bij ultimo 1956, het reële inkomen van enkele groepen in de lagere inkomensklassen per ultimo 1960 met ongeveer f 100,— is vermindert. Daarbij zijn autonome loonstijgingen en de uitvoering van de gedifferentieerde loonpolitiek buiten beschouwing gebleven.

Gezien de te compenseren toekomstige huurverhogingen en uitbreiding van de sociale verzekeringen is naast verlaging van de belastingtarieven een herziening van het belastingstelsel geboden. Dit zou kunnen bestaan in het vaststellen van glijdende belastingschalen in die zin dat de belastingtarieven automatisch worden aangepast aan de koopkracht van de gulden.

Als mogelijke vormen van uitvoering noemt de schrijver het waardevast maken van het bestaansminimum - het laagste inkomen per groep waarover belasting wordt geheven - door het te koppelen aan de index van de kosten van levensonderhoud, dan wel door de in de belastingtabel genoemde inkomens, bij gelijkblijvend tarief, te verhogen met hetzelfde nominale bedrag als waarmede het nominaal inkomen bij gelijkblijvend reëel inkomen stijgt.

Voor de overheid, die hiertoe bij wijze van wet zou moeten worden verplicht, kan dit systeem in conjunctureel opzicht een voordeel betekenen op het moment van belastingverlichting.

Ba VII - 1

Economisch-Statistische Berichten, 13 september 1961

E 332.42

Die betriebsindividuelle Beurteilung von Lohnsystemen mit Hilfe der Wahrscheinlichkeitsrechnung

Weinberg, Franz — De schrijver stelt zich ten doel te onderzoeken wat in verband met fouten in de schatting van arbeidstempo en normtijd voor een bedrijf het optimale loonsysteem is. Hij gaat daarbij uit van de formule $\sum_N S_{\text{eff}} = \sum_N \{ (1-k) \cdot \overline{Lg} \cdot T_{\text{eff}} + kV \}$;

S_{eff} is de arbeidstijd waarover loon wordt betaald; $\overline{Lg}$ is de voor de periode waarvoor het

loonaccorde is vastgesteld geschatte niveau van het arbeidstempo; T_{eff} is de werkelijk benodigde arbeidstijd; V is de geschatte normtijd; k is een factor, die weergeeft het aandeel van de arbeidstijd, dat valt onder een prestatie-loonstelsel. Als $k = 0$ is er dus sprake van tijdloon, als $k = 1$ dan is er proportioneel prestatieloon, indien $k > 1$ meer dan proportioneel prestatieloon, enz.

Om klachten van de arbeiders te voorkomen is het belangrijk dat $\overline{Lg}$ en V juist worden geschat. Indien het werkelijke arbeidstempo wordt aangegeven met $\bar{L}$ dan geldt dat

$\overline{Lg} = \bar{L} + \Delta\bar{L}$ en is de relatieve schattingsfout $\lambda = \frac{\Delta\bar{L}}{\bar{L}}$, die een verdeling vertoont

welke nul als gemiddelde en σ_{λ}^2 als spreiding heeft. Noemen wij T de ideale normtijd

dan is de fout bij de schatting van V : $\delta = \frac{\sum_N (V - T)}{\sum_N T}$, die een verdeling heeft, met nul als

gemiddelde en σ_{δ}^2 als spreiding. Indien $S_{\text{angemessen}}$ de arbeidstijd is, waarover idealiter

loon zou moeten worden betaald dan geldt dat $F = \frac{S_{\text{eff}} - S_{\text{angemessen}}}{S_{\text{angemessen}}}$. De totale relatieve fout (de relatieve fout van F) heeft een verdeling met als gemiddelde nul en als spreiding $\sigma_F^2 = k^2 \sigma_\delta^2 + (1-k)^2 \sigma_\lambda^2$. Nu stelt de auteur, dat het loonsysteem, waarbij σ_F^2 minimaal is het meest ideale is (de daarbij behorende waarde van k wordt aangegeven met " k_{opt} "). De voorwaarde hiervoor is, dat de eerste afgeleide van σ_F^2

naar k nul is: $\frac{d \sigma_F^2}{d k} = 0 = 2 k \sigma_\delta^2 - 2 (1 - k) \sigma_\lambda^2$, waaruit volgt:

$$k_{\text{opt}} = \frac{\sigma_\lambda^2}{\sigma_\delta^2 + \sigma_\lambda^2} \text{ en derhalve geldt: } 0 \leq k_{\text{opt}} \leq 1, \text{ zodat de conclusie luidt dat}$$

een meer dan proportioneel prestatieloon i.h.a. niet aanbevelenswaardig is, evenmin als tijdloon of zuiver proportioneel prestatieloon.

Het artikel gaat vergezeld van enige tabellen voor de berekening van k_{opt} .

Ba VII - 3
E 641.215.2

Industriële Organisatie, 1961, nr. 11

Reële lonen en arbeidsproductiviteit sedert 1947

Almeida, G. C. van — In dit artikel gaat de schrijver, aan de hand van gegevens ontleend aan publikaties van het Centraal Bureau voor de Statistiek, het resultaat na van de koppeling van de loonverhogingen aan de arbeidsproductiviteit sedert 1947. Hiertoe tekent de schrijver onder meer een grafiek, waarin de procentuele toename van de productie per werknemer en van de reële lonen volgens de loonregelingen t.o.v. het voorafgaande jaar over de periode 48-60 wordt weergegeven. De curven vertonen een duidelijke golfbeweging met ongeveer in dezelfde jaren hun hoogte- en dieptepunt. Om de oorzaken op te sporen van de onvolkomen aansluiting van de curven onderscheidt de schrijver drie fasen:

De fase tot 1954: In deze periode werden de lonen stevig in de hand gehouden ten behoeve van wederopbouw en betalingsbalans.

De fase 1954 tot 1958: In deze welvaartsperiode houdt de ontwikkeling van de reële lonen onder de geleide loonpolitiek gelijke tred met de ontwikkeling der productie per werknemer. De in de vorige fase ontstane achterstand van de lonen wordt niet ingelopen.

De fase 1958 tot 1961: Tijdens deze periode van gedifferentieerde loonpolitiek kan in het bijzonder het uitblijven van de richtlijnen voor deze politiek tot 31 augustus 1959 als oorzaak worden aangewezen voor het achterblijven van de reële lonen bij de arbeidsproductiviteit.

Tenslotte wordt enige aandacht gewijd aan een extrapolatie van bovengenoemde curven. Gezien de bereikte hoogte en de regelmaat in de golfen zal thans een daling van de curve van de productie per werknemer moeten plaatsvinden. Daar de loonsverhogingen, volgens de spelregels van de gedifferentieerde loonpolitiek, gebaseerd zijn op de trend in de ontwikkeling van de productie per werknemer, kan verwacht worden, dat de reële regelingslonen in 1962 bij de vernieuwing van de C.A.O.'s, een grotere stijging zullen vertonen dan de arbeidsproductiviteit. Hierdoor zal op verantwoorde wijze de in voorgaande jaren ontstane achterstand worden ingelopen.

Ba VII - 3
E 221.5

Economisch-Statistische Berichten, 22 november 1961